

Djurgårds bladet

GÖREL THURDIN
*politikern som sjösatte
Nationalstadsparken*

Fira Lucia i
hembyggs-
föreningen!

**NORDISKAS
UTSTÄLLNING
NORDBOR**

Djurgårdsbladet

Djurgårdsbladet är Djurgårdens hembygdsförenings medlemstidning som utges fyra gånger om året i cirka 700 exemplar.

Annonser, insändare och annat material publiceras i mån av utrymme och sänds till redaktion.dhf@gmail.com.

Foton: Kerstin Lager. Om ej annat anges.

Redaktion Djurgårdsbladet och sociala medier: Kerstin Brunnberg, Goran Gozo, Kerstin Lager, Maj Rundberg, Göran Söderström (ansv. utgivare). *Citera gärna men uppge källan!*

ISSN 1400-2248.

AB Norrmalmstryckeriet,
Sollentuna, 2024.

Djurgårdens hembygdsförening

Djurgårdens hembygdsförening (DHF) är en politiskt och religiöst obunden, ideell förening som verkar för att värna och vårda Djurgårdens kulturhistoriska miljöer och naturvärden som del av Kungliga nationalstadsparken.

Vi har cirka 500 medlemmar och ordnar varje år flera medlemsaktiviteter på Djurgården. Årsavgift 300 kr/enskild, 350 kr/sammanboende. Stödande företag/organisation 1 000 kr. Betala till pg 35 19 91-5 eller till Swish 123 238 4048. I inbetalningen anger du ditt namn, tfn och ”Ny medlem” om du är det.

Ny adress eller ny medlem? Maila namn och postadress till: medlemsregisteransvarig@djurgardenshembygdsforening.se.

H. M. Konung Carl XVI Gustaf
är hembygdsföreningens höge beskyddare.

Ordförande: Kerstin Brunnberg
Sekreterare: Magdalena Kettis
Kassör: Carl-Johan Bonnier

Kontakta oss:
info@djurgardenshembygdsforening.se.
Djurgårdens hembygdsförening, Östra
Varvsgatan 1A, 115 21 Stockholm.
www.djurgardenshembygdsforening.se

Vi är remissinstans för planer och utveckling på Djurgården.

Vill du stödja föreningen med en gåva är vi mycket tacksamma!

Omslagsbilden

I Höga Kustens fantastiska landskap träffade vi Görel Thurdin, politikern som sjösatte Nationalstadsparken.

Det blev ett samtal om hur man som politiker kan skydda ett kulturlandskap och

varför inte lagen för Nationalstadsparken fungerar lika bra som skyddet för andra områden.

”Lagen är stark om den följs”, som Görel sa. Foto av Agne Säterberg .

12/12

Välkommen!

12/12 Kröning av Djurgårdens Lucia och grantändning

Välkommen att fira en stämningsfull Lucia tillsammans i gamla Djurgårds-kyrkan. Vi har glädjen att också i år få uppleva både Luciatåg och sång från Campus Manillas skolkör, under ledning av Linda och Joakim Dominique.

Efter kyrkan går vi gemensamt till Skampåleus torg där Lucia traditionsenligt tänder Djurgårdsstadens gran.

Kvällen avslutas i hembygdsföreningens stuga intill med sprakande brasa, julgodis och kakor. *Varmt tack till Coffee Cow som bjuder på glögg!*

(På bilden syns förra årets Djurgårdslucia, Alexia Werner, med tärnor och stjärngossar.)

När: Fredag 12 december, kl 18. Insläpp från 17:30.

Var: Djurgårdskyrkan, Djurgårdsvägen 74. (Buss 67 eller spårvagn 7 till hpl Skansen.)

Pris: GRATIS för alla.

Ingen föranmälan. Vi följer kyrkans regler och tar emot högst 100 personer. Våra medlemmar och anhöriga till korister har företräde.

Fler aktiviteter på nästa sida!

~ Tack för att du stödjer hembygdsföreningens arbete med ditt medlemskap. Vill du stödja föreningen ytterligare tar vi tacksamt emot en gåva. Swish 123 238 4048. ~

9/12 Prinsens ”Soltavlan” och Matts Leiderstam

Den altartavla du kan se i Djurgårdskyrkan skänktes av Prins Eugen. Han kallade sin målning *Den stigande solen*. Prinsen målade också en altartavla till Kiruna kyrka; *Soltavlan*.

Waldemarsudde ordnar en exklusiv visning för medlemmar i Djurgårdens hembygdsförening och Djurgårdskyrkans Vänner av utställningen med Prinsens förstudier till *Soltavlan* i en dialog med verk av Matts Leiderstam.

När: Tisdagen 9 december, kl 15. *Läs mer om utställningen, anmälan med mera på djurgardenshembygdsforening.se.*

15/1 Djurgården som del av Nationalstadsparken

Henrik Waldenström, ornitolog och initiativtagare till Nationalstadsparken, berättar om Djurgårdens natur och fågelliv. Göran Söderström, doc. Konstvetenskap, berättar om hembygdsföreningens verksamhet för att bevara Djurgården.

När: Torsdag 15 januari, kl 17–17:50.

Var: Östermalms bibliotek i Fältöversten, Karlaplan.

Pris: GRATIS!.

Anmäl dig på biblioteket.stockholm.se/evenemang.

21/1 Om arkitekten Erik Josephson

Djurgårdsbron, som är ett av de främsta minnena från Konst- och Industriutställningen 1897, ritades av arkitekten Erik Josephson.

Journalisten Johan Schück föreläser om den under sent 1800-tal mycket välkände och ofta anlitade arkitekten. Inför Konst- och Industriutställningen ritade Erik Josephson också arméns och flottans byggnader. De av hans byggnader som finns kvar är bland annat Kungl. Livgardets till häst (K1) kasern på Lidingövägen, Grand Hôtel Saltsjöbaden, banken Industri-Kredit på Munkbron och den välkända fastigheten Vildmannen 7 på Biblioteksgatan som nyligen återuppbyggts efter en brand.

Under kvällen kommer Johan Schücks bok ”Erik Josephson – en svensk judisk arkitekt” (Medströms Bokförlag) att erbjudas till rabatterat pris.

När: Onsdag 21 januari, kl. 18:00.

Var: Djurgårdskolan, Sollidsbacken 10. Buss 67/spårvagn 7, hpl Skansen.

Pris: 100 kr/icke medlem, 50 kr/medlem. Betalas på plats Swish/kontant.

Anmälan senast 19 januari med ditt namn och tfn till Erik Broberg, eaw.broberg@gmail.com eller till 073-382 28 59.

Ordföranden har ordet

Vi behövs

Vår förening bildades 1947 inför hotet om en trafikled tvärsöver Södra Djurgården. Prins Eugen var en av dem som startade föreningen. Genom att tydliggöra Djurgårdens unika särprägel och betydelse bidrog hembygdsföreningen starkt till att hotet inte realiserades.

Därmed slapp vi en hög trafikbro från Åsöberget, över vattnet till Narvavägen med sista brofästet vid Valhallavägen. Planen angav att alléer måste stryka på foten och plank resas mot annan bebyggelse. Tilltron till bilismens betydelse var oändlig. Den gången avvärjde vi hotet men planen har återkommit då och då sedan dess och drivits som ett prestigeprojekt på hög nivå av exploatörer

med makt, av näringsliv och trafikplanerare. Vid Dennisöverenskommelsen 1992 beräknades den östra trafikleden kosta 5,62 miljarder kronor, det vill säga 1 400 kronor per centimeter. 1997 upplöstes överenskommelsen av socialdemokraterna. Under åren har den östra leden bytt namn från Österbro till Österleden, Östra länken och Östlig förbindelse. Stadskärnan har växt och den planerade leden hamnar i stan istället för utanför. Samtidigt har kunskapen om klimatförändringarna och skadorna från fossila bränslen ökat.

Nu, när Nationalstadsparken just firat 30 år och behovet av parkens värden är större än någonsin, dyker Östlig förbindelse upp igen som en något svårtydd avsiktsförklaring mellan staten, Region Stockholm, Stockholms kommun med flera kommuner att ta fram underlag för att möjliggöra en byggstart av trafikleden mellan Nacka och Ropsten i form av en tunnel under Saltsjön och Djurgården. Enligt tidningen Mitti visar Trafikverkets kalkyl att nuvarande förslag ger samhällsekonomiska förluster på cirka 25 miljarder kronor.

Uppenbarligen är det en nagel i ögat att Stockholmsbilismen inte kan slutas i en ring utan bara vara en hästsko.

Så nu är det dags igen att kavla upp ärmarna och engagera sig. Och se hur en hembygdsförening som Djurgårdens kan skydda Djurgården. För att citera den förre presidenten Obama: Yes we can!

Kerstin Brunnberg

Avslag för vår **begäran om prövningstillstånd**
detaljplan för HASSELBACKEN, Konsthallen 15 m.fl.

i stadsdelen Djurgården, dnr 2018-00710.

I våras begärde Djurgårdens hembygdsförening omprövning av mark- och miljödomstolens dom 14 mars 2025 i mål nr P7738-24.

Den 8 oktober avslog Mark- och miljööverdomstolen vår begäran.

I begäran om prövningstillstånd åberopade Djurgårdens hembygdsförening de grunder och övriga omständigheter som anförts av Svenska Byggnadsvårdsföreningen i sitt överklagade av samma dom. Därutöver framhöll Djurgårdens hembygdsförening att Mark- och miljödomstolen i sin dom inte tagit tillräcklig ställning till risken för den påtagliga skada på riksintresset och Kungl. nationalstadsparkens kulturhistoriska värden som placeringen av nya byggnaden *Nya Gubbyllan*

innebär även i sitt ändrade läge för den historiska och mycket kända *Bellmanseken*, samt att domen missat att innehålla ett krav på att den olovligen bortförda, historiska serveringspaviljongen återförs till sin historiska plats på Hasselbacken.

Mark- och miljööverdomstolen avslog vår begäran med hänvisning till att "Prövningstillstånd ska ges om det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till, om det inte går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till utan att prövningstillstånd ges, om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre domstol eller om det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet."

Djurgårdens hembygdsförenings samrådsyttrande nr 2 över

föreslagen detaljplan, dnr 2012-0313,

BECKHOLMEN, Djurgården 1:38 m.fl. i stadsdelen Djurgården.

Med anledning av det nu bearbetade förslaget till detaljplan för statliga byggnadsminnet Beckholmen har Djurgårdens hembygdsförening den 10 oktober inlämnat ett granskningsyttrande nr 2.

Här följer en något förkortad version av vårt yttrande nr 2.

Riksintresset skadas

I vårt kompletterande yttrande hänvisar vi till våra tidigare yttranden och framhåller att även om det nya, bearbetade förslaget är mycket ambitiöst presenterat har det fortfarande avgörande negativa inslag. Vi delar helt miljökonsekvensbeskrivningens bedömning: "Många riks-

intresseuttryck påverkas negativt och den samlade bedömningen blir att riksintresset för kulturmiljövärden försvagas i flera avseenden. Det innebär att riksintresset skadas." I tidigare skrivning har dessa skador preciserats utförligare: "För riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården bedöms konsekvenserna bli märkbara för uttrycken stadens siluett, flottans miljöer och för Beckholmen där bebyggelsen och topografin på den centrala delen av ön blir mindre synlig från omgivningen. Dessutom påverkas upplevelsen av stadslandskapet, stadens inlopp och kontakten mellan vattenrummen i centrala Stockholm negativt."

Den planerade, höga verkstadshallen

Vi har alltid hävdat vikten av att den traditionella varvsverksamheten kan fortgå på Beckholmen, men avstyrker med skärpa särskilt den för det historiska byggnadsminnet och stadsmiljön helt främmande höga verkstadshallen, även efter bearbetningen av arkitekturen och även om mycket lägre byggnader motsvarande befintliga är acceptabla.

En stor shiplift

Även om den märkliga transportbanan till hallen har utgått i det bearbetade förslaget föreslås, istället för den tidigare transportbanan, en icke i handlingarna illustrerad omfattande "shiplift", eller på svenska skeppsflytt, en stor flyttbar plattform eller torrdocka som skall föra båtar i storlek reguljära skärgårdsbåtar upp från vattnet in i verkstadshallen uppe på land. Det förefaller uppenbart att en sådan omfattande lyftanordning kommer att påverka stadsmiljön negativt.

Utfyllnaden med sprängsten i väster

Vi avvisar också, liksom tidigare länsstyrelsen, med skärpa utfyllnaden med den för vattenmiljön och det historiska vattenlandskapet mycket störande utfyllnaden med sprängsten i väster. En sådan utfyllnad kräver vattendom, som kan överklagas upp till högsta instans.

Militär risk i stadskärnan

Det är vidare enligt vår mening häpnadsväckande att man fortfarande talar om att förlägga delar av marinens verksamhet till Beckholmen, i huvudstadens absoluta mitt. Erfarenheten från pågående krig i Ukraina visar att sådan verksamhet kan utgöra måltavla för främmande makt och leda till förödande bomb- och drönanfall, som inte bara omfattar själva varvsverksamheten utan hela den omgivande stadsmiljön. Stockholms inre hamnom-

råde kan därigenom som del av NATO komma att betraktas som lovligt byte för angripare.

Markbehandling och nya kajer

Hela Beckholmen är statligt byggnadsminne, där visserligen fortsatt varvsverksamhet är en önskvärd del av byggnadsminnet. Den pågående dockverksamheten har fortfarande en historisk relevans och holmen utgör ett pittoreskt inslag i den historiska stadsmiljön.

I det aktuella förslaget är däremot västra Beckholmen med sina nya stenkajer och utan grönska fullständigt främmande för den historiska vattenmiljön. Vi anser att även denna del av den historiska holmen måste vara anpassad för dess karaktär av statligt byggnadsminne med historiska inslag av mjuka former och grönska. Den bevarade "giraffkranen" ser helt främmande ut på sin föreslagna nya plats.

Den historiska bebyggelsen

Vi är däremot positiva till att den så kallade Stenvillan med omgivande parkområde öppnas för allmänheten och den speciella parkmiljön bör bevaras. Övriga privatbostäder ger liv åt holmen, men att den centrala delen av den historiska Beckholmen även i fortsättningen skall vara avstängd som privatbostad känns mycket främmande.

Sammanfattning

Djurgårdens hembygdsförening hävdar bestämt att ett ytterligare bearbetat detaljplaneförslag måste utarbetas där den historiska varvsverksamheten skyddas men den stora verkstadshallen helt utgår och inga ytterligare utfyllnader sker i väster.

Alla yttranden och domar finns att läsa på djurgardenshembygdsforening.se

Insändare

För tio år sedan, under 2014, tecknade de flesta djurgårdsarrendatorerna ett tilläggsavtal med Kungliga Djurgårdsförvaltningen (KDF) avseende sina arrenden.

Det höll på att gå riktigt illa. KDF öppnade förhandlingen mot arrendatorerna med krav på arrendehöjningar på uppemot 600 procent. Sedan tänkte KDF efter och kom på bättre tankar. Ståthållaren Gunnar Holmgren utsågs att förhandla med arrendatorsföreningens ordförande Patrik Engellau.

Förhandlingarna som pågick i över ett år utgick ifrån den så kallade jämförelseobjektsmetoden som går ut på att varje arrendefastighet kan jämföras med ett liknande hus och åsättas arrende i enlighet därmed. Efter att ha försökt förstå hur detta skulle kunna tillämpas beslöt parterna att metoden skulle kasseras. I stället utgick resonemangen efter skälighet. Resultatet blev en höjning på i snitt

30 procent snarare än de föreslagna höjningarna. Dessutom beslöts att de årliga korrigeringarna skulle ske enligt fastighetsprisindex i stället för KPI.

Sedan 2024 pågår nu nästa förhandlingsomgång. Återigen har KDF öppnat med liknande hialösa förslag om höjningar i häradet 600 procent liksom under 2014. KDF har vägrat att förhandla med arrendatorerna. Ärendet hänsköts till Arrendenämnden som dömde enligt KDF:s förslag. Domen är nu överklagad till hovrätten.

Oron är påtaglig för att arrendatorerna nu skall tvingas lämna sin hem, i byggnader de äger, för att arrendena inte går att försvara med en vanlig löntagarbudget.

*Charlotte Bille Edholm
Advokat och arrendator på Djurgården*

Boksläpp i december

Boken *Fågelpromenader i Kungliga nationalstadsparken* av Henrik Waldenström med foto av Stefan Oscarsson blir din trogna följeslagare i alla årstider under fågelpromenader i Nationalstadsparken.

Läs om boksläppet och hur du kan köpa en signerad bok i julklapp på djurgardenshembygdsforening.se.

Boken kommer också säljas på bokus.com.

Östlig förbindelse

I det här numret berättar Kerstin Brunberg om hembygd förenings arbete för att skydda Djurgården från en stor trafikled.

Vi vet att så gott som alla stockholmare och besökare vill ha kvar vårt sköna Djurgården. Här följer mer information för dig som vill veta hur en trafikled skulle påverka staden eller ditt boende.

Allt sedan bilens intåg har motortrafiken ökat och trafikplanerare har gjort återkommande försök att få bukt den genom att bygga nya trafikleder. I till exempel London leddes trafiken bort från staden genom en ringled utanför staden (M25). Men inte alla storstäder har haft de geografiska förutsättningarna för att kunna bygga en ring utanför staden.

Stockholm, med sitt vatten och sina öar, är en stad där det är komplicerat att bygga en ringled.

Nacka kommun som vuxit starkt de senaste åren kommer ha kommunal trafik med både tunnelbana, bussar och pendelbåt. Men Nacka kommunstyrelse vill också ha en trafikled direkt från Nacka till östra delen av staden; Östermalm, Ropsten, Lidingö. Tillsammans med Skanska, Stockholms handelskammare och nu

Det aktuella förslaget på ringled där Östlig förbindelse är en trafik tunnel från Nacka under Salt sjön till Södra Djurgården, och därifrån vidare i tunnel under Ladugårdsgårde upp till Hjorthagen/Ropsten. De grå plupparna markerar av- och påfarter. Den vita pluppen är en eventuell av- och påfart vid Frihamnen/Lindarängsvägen.

också Värmdö kommun driver Nacka de olika förslagen till hur trafikleden kan dras. Det aktuella förslaget ser du på bilden nedan. Om en av- och påfart byggs i Frihamnen kommer en breddad Lindarängsvägen leda trafiken till Valhallavägen, Oxenstiernsgatan, Strandvägen och Djurgårdsbrunnsvägen.

Trafikleden kallas Östlig förbindelse. Stockholms stad har hela tiden nekat att finansiera trafikleden.

Det generella argumentet från förespråkarna är att nya trafikleder måste byggas för att möjliggöra den ökande trafiken. Argumenten mot leden är att en ökad trafik innebär ökade koldioxid- och partikelutsläpp, avgastornen förfular Djurgårdens landskap, en trafik tunnel riskerar utgöra ett mål för illasinnade aktioner och att det strider mot lagen att göra mark ingrepp i Nationalstadsparken som dessutom är ett riksintresse som inte får vägas mot andra riksintressen.

Läs mer om Östlig förbindelse på www.djurgardenshembygdsforening.se.

Red.

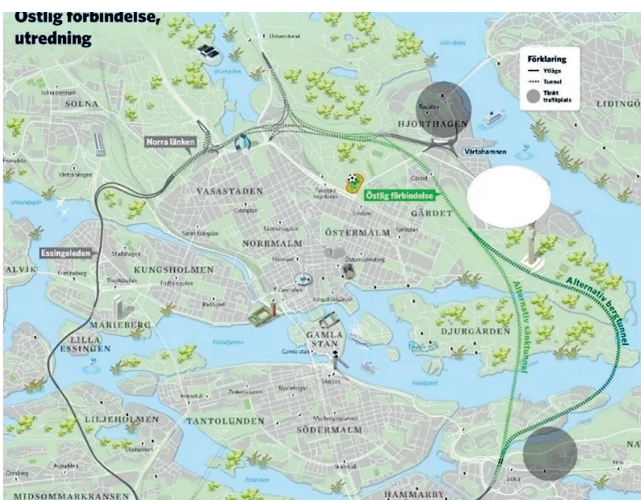

FOTO: AGNE SÄTERBERG

Att skydda ett kultu

– Titta på de höga bergen. Visst är det vackert! säger Görel.

Det har varit regniga dagar och den storslagna utsikten framträder i ett dis.

Det är centerpartisten Görel Thurdin, före detta statsråd och 2:e vice talman, som kör oss i sin bil genom Höga Kusten. Höga Kusten är ett riksintresse och ett världsarv. Den ligger i Västernorrlands län som också har Skuleskogens nationalpark och inte mindre än 230 naturreservat.

– Det här är ett mycket gammalt kulturlandskap. Här har det bott folk sedan stenåldern, säger Görel.

Hur skiljer sig skyddet för ett världsarv från andra landskapsskydd?

– Världsarvet är ett starkt skydd men det är ett geologiskt sådant. En nationalstadspark innehåller mycket bebyggelse och

skyddet gäller hela kulturlandskapet med byggnader. Nationalparken är däremot till för att skydda ett naturområde med knappt någon bebyggelse och där är det ju i princip omöjligt att få bygga.

– Höga Kustens världsarvskydd går fram till E4:ans sträckning och alla stränder är skyddade både som naturreservat och med strandskydd.

Det var under din politiska ledning som Stockholm fick världens första nationalstadspark.

– Jag har alltid varit intresserad av både natur och kultur. I en storstad ger naturen ökad hälsa för många människor. Jag tycker det är viktigt att barn under sin uppväxt får uppleva naturen med fjärlilar, fåglar och andra djur. Hur ska man annars lära sig att tycka om och vara rädd om någonting om man inte minns eller känner till det.

– Stockholm är ju allas huvudstad och

Görel Thurdin berättar hur man som politiker kan bidra till att skydda ett unikt landskap.

rlandskap

de områden vi ville skydda hade fullt av kulturhistoria och höga naturvärden.

Hur började det?

– Jag hade hand om Plan- och bygglagen och alla överklagningar på ny bebyggelse hamnade hos mig.

– Tjänstemännen lade ut en karta över hela området med omgivningen i de aktuella kommunerna. Och så lade man in var alla kultur- och naturvärden fanns. Sedan lade man in alla byggprojekt. Och det var stora byggprojekt. Vägbyggen och allt möjligt.

– Jättestora områden skulle bebyggas i naturen runt Brunnsviken och Norra Djurgården.

– Med kartan över alla exploateringsprojekt insåg jag att om vi skulle slåss för områdets värden projekt för projekt skulle vi inte orka hela vägen. Varje projekt skulle sätta fart och sedan få tvärstopp för att människor överklagade.

Hade du kontakt med de ideella föreningarna?

– Människor hade redan börjat engagera sig och säga ifrån. Jag vill särskilt nämna professor Peter Schantz, som bildade Kommittén för Gustavianska parken, och ornitologen Henrik Waldenström och Richard Murray i Förbundet för Ekoparken som bildades av 22 ideella föreningar.

– Föreningarna uppvaktade mig. Bland annat tog Henrik Ekman och Henrik Waldenström med mig ut och visade områdets naturvärden.

– Och så småningom samlades allt detta till att kunna bli en sammanhängande nationalstadspark. Parkens värde låg inte i några få, enskilda delar utan i hela sammanhanget.

Hur gick det till politiskt?

– Arbetet skedde i Miljödepartementet där jag var Mark- och planminister. Det var i regeringen Bildt.

– Den skrivelse som Gösta Blücher och Riksantikvarien Margareta Biörnstad ställde till regeringen 1991 var en viktig utgångspunkt för vårt arbete i regeringskansliet.

– Vanligtvis gick vi efter kap 4 i Naturresurslagen men det skulle ge kommunerna vetorätt. Vi skickade istället ut en kap 6 fråga till kommunerna om hur de arbetat för att värna kultur- och naturvärdena i sin kommun.

– Den biologiska mångfalden och spridningsvägar blev mycket aktuella, särskilt när vi hade kontakt med kommunekologerna som talade om vad som var viktigt med nationalstadsparken. Kommunekologerna sa att det var första gången de blev tillfrågade om sin kompetens.

– Tack vare ett brett samarbete i statsrådsberedningen kunde vi på kort tid utforma departementspromemorian med förslag till lagskydd. Den gick ut på remiss hösten 1993. Därefter bearbetades promemorians förslag och vi kunde formulera propositionen om Nationalstadsparken.

– På den tiden träffade man dagligen politiker från alla partier och det var inget konstigt med att kunna samarbeta över partigränserna.

Blev det någon reaktion?

– Landstingsrådet Ralf Lédel gick ut i pressen och sa att jag borde be stockholmarna om ursäkt. Dennispaketet stoppades men det var inte mitt mål med Nationalstadsparken. Det blev en effekt, vilket säger en del om Dennispaketet.

– Vi hade två särskilt anställda för att ta fram alla värden i parken för att det verkligen skulle bli starka skrivelser i proposi-

tionen. Det var överhuvudtaget ett mycket stort engagemang hos flera tjänstemän.

– En särskild fördel var Erik Casten Carlbergs erfarenhet och därmed breda kontaktnät och min kanslichef Torsten Sandbergs djupa kunskaper om samhällsplanering.

– Vi lyckades få ett enhälligt riksdagsbeslut att definiera området Ulriksdal–Haga–Brunnsviken–Djurgården som en nationalstadspark. Parken skyddades med en ny paragraf i dåvarande Naturresurslagen, numera Miljöbalken. I lagen angavs parken också vara ett riksintresse som inte fick vägas mot andra riksintressen, till exempel militära anläggningar eller tätorters behov av expansion.

Du har ju en Pol. mag. från Uppsala. Är du nöjd med lagen?

– Som politiker har jag haft nytta av mina examina med juridik och ekonomi. Och lagen är stark så länge man följer den.

– Redan första året, 1995 då parken fått sitt lagskydd, drev Stockholms universitet, Tekniska högskolan och Skanska på för att uppföra en ny institutionsbyggnad, Fysikcentrum, vid Södra Haga–Brunnsviken.

– Första överklagningen godkändes eftersom domaren sa att lagen var så tydlig. Arkitekten som ritat Fysikcentrum blev rosenrasande när han fick veta att det fanns en nationalstadspark som han inte ens visste om när han ritade byggnaden. Om man pratat med honom om Nationalstadsparken hade han tagit hänsyn till den.

– Men efter några år gjordes ett nytt försök att få byggnaden till stånd. Tyvärr gick det igenom i Regeringsrätten trots att Anna Lindh försökte stoppa det, och den

FOTO: AGNE SÄTERBERG

stora byggnaden på 14 000 kvadratmeter uppfördes 2001 på den skyddade marken.

Hur påverkade Norra länken Nationalstadsparken?

– Det fanns flera förslag hur Norra länken skulle dras. Till slut beslöt Stockholms kommunfullmäktige att dra den under Bellevueparken. Men den ligger i Nationalstadsparken som inte tillät några markingrepp. Då bestämde regeringen, inklusive mitt eget parti Centern, att man kunde göra en lagändring. Ibland kör politiker bara på för att de vill bli klara.

– Det är det som är så förfärligt. I konstitutions- och justitieutskott har vi riksdagsledamöter som bara lägger sig platt. Det är dags att de som har ansvaret att försvara lagstiftningen vaknar till liv. Rättssäkerhet är en förutsättning för demokrati.

– Lagändringen 2009 tillät tillfälliga markingrepp och förändringar som ska gå att återställa och därmed tillåter den inte bostadshus. Lagändringen skulle vara ett undantag, men den har ställt till mycket.

Men domstolarna försvarar väl lagen?

– Jo, det ska dom. Men ibland undrar jag vilken kunskap de som sitter i Mark- och

miljödomstolen har om kultur och natur. Ska man ha en domstol att kunna bedöma fast domstolen inte besitter tillräcklig kunskap, måste kunskap inhämtas från dem som är kunniga inte från dem som vill bygga.

– Nationalstadsparken är utsatt för ett rättshaveri. Det är för mig obegripligt att lagen, som är stark och tydlig, inte följs.

– Samma exploatering hade aldrig kunnat ske i en nationalpark. Då hade det varit tvärstopp, absolut tvärstopp, säger Görel.

Hur fungerar världsarvsskyddet hos er i Höga kusten?

– Här har vi till stora delar ett öppet kulturlandskap, där människor bott och verkat i århundraden. Här ska verksamheter kunna utvecklas och utvidgas, men så att det geologiska landskapet inte förstörs.

– Det är så enkelt som att man får bo och verka här men inte förstöra något.

Det börjar klarna upp och Görel sveper halsduken om sig.

– Kom hit igen och stanna litet längre nästa gång så kan vi ta en långpromenad. Här finns mycket fint att visa.

Red.

Nordbor

*och styresmannen
Sanne Houby-Nielsen.*

På uppdrag av Djurgårdsbladet träffar jag Nordiska museets styresman Sanne Houby-Nielsen för ett samtal på plats i det så kallade Hazeliusrummet.

På väggarna hänger här porträtt av museets tidigare styresmän, som är den titel Nordiska av hävd ger sina museichefer. I varje porträtt finns tydliga spår i stil och utförande av föregångarnas respektive samtider, från tunga oljemålningar i Artur Hazelius egen tid till sentida fotorealism.

Liksom porträttmåleriet i rummet utvecklas i enlighet med skiftande stilideal har också Nordiska museets styresmän satt sin särskilda prägel på institutionens verksamhet genom åren.

Sanne Houby-Nielsen har nu, 2025, suttit tio år på sin post. Det är inte alla bland hennes avbildade föregångare som fått möjlighet att förestå arbetet med en helt ny basutställning, tänkt att kunna stå i många år.

Att sätta människan i centrum

Under hennes inseende har också flera ingrepp och ombyggnationer gjorts av själva den slottlika museibygnaden. Vägledande i allt arbete har tre ambitioner varit, berättar styresmannen. Det handlar dels om att utveckla det nordiska perspektivet som museets nisch, dels om att förvalta museets egen historia och arvet efter

Sanne Houby-Nielsen. Foto: Nordiska museet.

Artur Hazelius. Dessutom ska Nordiska i allt man gör sträva efter att sätta människan i centrum. Houby-Nielsen är alltså en museichef som fått större möjlighet än många andra att sätta sin egen prägel på institutionen.

När Houby-Nielsen tillträdde företog hon en analys av platsens materiella förutsättningar (arkeolog som hon i grunden är).

De hissar som fanns på plats var optimerade varken för tillgänglighet eller för det besöksflöde man hoppats på. Galleriet på plan fyra sträckte sig inte runt hela museets stora hall utan var bruten i två delar av trappor, vilket också hindrade flödet i museibesöket inte minst för rörelsehindrade. Och den sida av byggnaden som vetter mot stan och mot grannen Vasamuseet hade väldigt mycket karaktären av outnyttjad baksida.

Tio år senare har gallerierna på plan fyra förbundits av den så kallade Jubileumsbron, som är inspirerad av det sena 1800-talets arkitektur och ingenjörskonst. En stor hiss har tillkommit. Och på husets västra sida går man sedan 2020

Till vänster detalj från utställningen *Nordbor*; Adelsfamiljen, 1600-tal.
Foto: Hendrik Zeitler.

genom en mindre park med cafébyggnad in på museet utan att behöva tampas med trösklar och trappor, via den svensk-danska arkitekten Lone-Pia Bachs tillbyggnad.

Ny- och ombyggnationer i anslutning till kulturhistoriskt värdefulla miljöer på Djurgården har ofta blivit kontroversiella historier. Nordiskas nya kostym har varit märkbart mindre omtvistad, och förhållandevis förskonad från de diskussioner som omgärdat andra institutioner på ön. Som Houby-Nielsen konstaterar, ”hög kvalitet samlar”.

Den nya basutställningen *Nordbor*

Redan 2016 inleddes arbetet med att ta fram en ny basutställning. 2024 stod den klar.

Utställningen heter *Nordbor*, och har nu stått i ungefär ett och ett halvt år. Under tiden har den hunnit få kritik för att den spelar ner folkrörelsernas roll genom historien och osynliggör konflikter. Men den har också firats för sin nyskapande scenografi och sitt sätt att lyfta fram och integrera Nordens minoritetsbefolkningars historia.

Inte minst har *Nordbor* belönats med pris för Årets utställning.

”Real people”

Viljan att sätta människan i centrum vad gäller berättandet sammanfattar Houby-Nielsen med ett engelskt mantra: ”real objects, real stories, real people”.

Genom Nordiskas föremålssamling har man haft möjlighet att berätta verkligt existerande människors historier. En del av arvet efter Artur Hazelius är nämligen

enligt Houby-Nielsen att samlingarnas föremål är så väl dokumenterade och att objektens ursprungliga sammanhang och användning är så välkänd. Man har därför kunnat undvika det i sammanhanget annars ganska vanliga berättartekniska greppet att hänga upp narrativet på fiktiva typ personer som konstruerats för att vara representativa. Det rör sig genomgående verkligen om ”real people”.

Nordbor är en kronologiskt upplagd utställning som använder sig av Jubileumsbrons nya möjlighet att skapa ett sammanhängande utställningsrum på museets plan fyra.

Den presenterar en berättelse om Norden från 1500-talet och framåt, om hur vi nu levande nordbor hamnat här. Varifrån kommer de föreställningar vi gör om oss själva?

Bakgrund som arkeolog

Man kan med fördel välja att följa något av tre parallella tematiska spår genom utställningen: natur, familj och tro och vetande. Dessa tre spår fanns med i Houby-Nielsens ursprungliga beställning och organiserar berättandet. Spåren ger samverkande historiska förklaringar.

Styresmannens bakgrund som arkeolog gör sig påmind i valet av naturen, av att lyfta förklaringsvärdet i de geografiska förutsättningarna för liv i Norden. Skog, hav och sjöar, jordbruksmark, naturresurser och årstidsväxlingar är faktorer vi både levt med och använt, och format för ekonomiska syften.

I de övriga spåren finns etnografiska och mentalitetshistoriska anslag som påfallande ofta samverkar med geografien.

Detalj ur *Nordbor* på Nordiska museet; Tryckeriet, 1700-tal. Foto: Hendrik Zeitler, Nordiska museet.

Bakgrundsljud och musik

Besökarens alla sinnen aktiveras konsekvent. Föremålen i montrarna är arrangerade med påtaglig berättarglädje. Information om dessa presenteras inte via traditionella etiketter utan på utplacerade pekskärmar, en per monter.

I flera montrar är mängden intressanta föremål så stor att man snabbt känner sig i vägen för övriga besökare framför de få pekskärmar. I filmer gestaltar skådespelare många av de historiska personerna bakom föremålen.

Textpaneler saknas inte heller. Möjligheten till inlevelse i de berättade historierna förstärks ytterligare med hjälp av bakgrundsljud och musik, scenografi och intrikat utställningsdesign.

Nordbor representerar ett slags berättande

som är så ambitiöst och en utställning som är så omfattande att det är svårt att omedelbart ta in helheten. Men en ny permanent utställning som kräver mycket av sina besökare är knappast negativt.

Det ger ju oss anledning att komma tillbaka.

*Anders Christensen
M.A. Musei- och
kulturvetenskap*

Nordbor som öppnades 2024 är en permanent utställning. För information om öppettider med mera, se nordiskamuseet.se/besok-oss/oppetider/

VÄLKOMMEN FÖRBI på en Djurgårds-kaffe. Vi bjuder.
Och nu kör vi ju glögg också!!!
(Vanligtvis serverar vi 1000-tals koppar ute på
evenemang som Nationaldagsgaloppen, eller möter
1000-tals på stan för företag som vill synas och få
fantastiskt kontakt genom KAFFE-effekten™. Vi kallar det
1 säck 1000 möten.) Hälsningar från CoffeeCow på Norden-
skiöldsgatan 87 i Djurgårdsstan. 08-667 50 40.

RESTAURANT • CAFÉ • VÅRDSHUS

Djurgårdsslätten 78, Tfn 08-663 71 82
www.lillahasselbacken.se

Lilla Hasselbacken

*Djurgårdens gröna oas, med punsch-
verandor och snickarglädje.*

Varmt välkomna in till oss!

Boka nya årets fest- och möteslokal redan nu!

MYSIGASTE LOKALEN I CHARMIG VARVSMILJÖ
PÅ KUNGLIGA DJURGÅRDEN: KLUBBARNAS KLUBB

**Halva priset på lokalhyran hos Klubbornas Klubb
söndag–torsdag i januari, februari och mars** för
din konferens, vernissage, teambuilding, mingel, dop,
bröllop eller den där festen du så länge tänkt ordna.

För priser och bokning, gå in
på www.klubbornasklubb.se.

Starta julen på Skansen!

Julmarknad fredag – söndag,
20 november – 22 december

För mer information och biljetter:

SKANSEN

Ny attraktion 2026!

SPINDELN

Gröna Lund

Avsändare:
Djurgårdens
hembygdsförening
Östra Varvsgatan 1A
115 21 Stockholm

B Posttidning
retur

ICA BANÉR
Banérgatan 3 | Tel 660 22 06

Öppettider Måndag-Lördag 9-21 | Söndag 10-20

*Svenskt
mathantverk
i historisk miljö.*

Ulla Winblad

Tel. 08-534 897 01
www.ullawinblad.se

Precis som vanligt dukar Ulla Winblad i år upp för **ett traditionellt julbord**. Du kan boka mellan 14/11 och 23/12. Pris från 695 kr/person. Du är varmt välkommen att skapa julstämning tillsammans med oss!

Boka våra trädgårdsmästare för design,
planering & skötsel av ditt gröna uterum.
Mejla: design@rosendalstradgard.se

ROSENDALS TRÄDGÅRD

VILLA KÄLLHAGEN

HOTELL | RESTAURANG | MÖTEN

www.villakallhagen.se

Djurgårdens hembygdsförening önskar dig

God Jul och Gott Nytt År!

Tillsammans med dig fortsätter vi värna Djurgårdens kulturhistoriska miljöer och naturvärden. Medlemsavgift 300 kr/enskild, 350 kr sammanboende. Pg 35 19 91-5, swish 123 238 4048. Glöm inte ange ditt namn. Maila gärna namn och postadress till medlemsregisteransvarig@djurgardenshembygdsforening.se.

